

Oponentní posudek disertační práce PhDr. Kateřiny Werkman, MRes „Seeking community reconciliation through traditional practice. The Sierra Leone experience. Praha, FSV UK 2012, 176 stran rukopisu.

Předložená disertační práce je věnována velmi zajímavému problému, jehož řešení leží na pomezí několika společenských věd: politologie, moderních dějin, antropologie a etnologie. Autorka se ale v těchto vodách velmi dobře orientuje.

Text je logicky strukturovaný. Kateřina Werkman nejprve předkládá čtenáři problematiku a úskalí spojená s kvalitativním výzkumem a s postavením výzkumníka cizince a vlastní reflexi těchto problémů. Reflektuje také skutečnost, že při svých výzkumech využívala služeb tlumočnicků. Následně se vyrovnává s literaturou věnovanou pojmům jako „usmíření“, „spravedlnost“, „pravda“ či „odpuštění“ a nabízí i perspektivu afrického chápání těchto pojmů. Úvod k vlastní analýze svých dat uzavírá obsažnou přehledovou pasáží o průběhu občanských válek v Sierra Leone (tento z mého pohledu úvod sestává ze šesti kapitol a více jako osmdesáti stránek textu).

Jádrem práce jsou sedmá a osmá kapitoly („Community reconciliation in Sierra Leone“ a „Ceremonies and ritual practice in reconciliation“). V nich získává čtenář obraz metod a taktik usmířování v jednotlivých vesnicích a skupinách vesnic. Za velmi cenné považuji údaje o roli „tradičních“ politických hodnotářů (stařešinů, náčelníků), popis usmířovacích obřadů i rozbor chování účastníků těchto obřadů, stejně jako informace o náboženských představách vesničanů.

Trochu nadbytečná, z hlediska logiky autorčiny argumentace, se mi jeví devátá kapitola věnovaná soudnímu procesu s Charles Taylorem; možná by měla uzavírat ony úvodní pasáže, respektive historický přehled.

K textu mám několik poznámek a dotazů:

- 1) Doporučoval bych doplnit text mapou se zakreslenými oblastmi a vesnicemi, v nichž probíhal výzkum; zdaleka ne všechny je možné najít na běžných mapách.
- 2) Pokud jsem textu správně porozuměl, uvažuje autorka o jakémsi jednom (či jednotném) africkém způsobu uzavírání konfliktů formou usmíření. To by předpokládalo existenci subsaharské civilizace. Je to tak míněno?
- 3) Sierra Leone byla v minulosti územím, na němž existovaly desítky a stovky náčelnictví a konfederací náčelnictví a mezi nimi, bez ohledu na tzv. „Pax Britannica“, existoval trvalý stav latentního válečného konfliktu. Svým způsobem to připomínalo situaci v rodových (nestátních) společnostech. Bylo by proto možná užitečné podívat se po antropologické či etnologické literatuře jak ze Sierra Leone, tak z nejbližšího okolí (Ghana,

Pobřeží slonoviny, Guinea), v níž se objevují analýzy usmiřovacích obřadů.

- 4) Velmi zajímavé jsou popisy usmiřovacích obřadů. Jsou variantou obřadů, jaké existovaly před občanskými válkami anebo to jsou novotvary? Autorce bylo řečeno, že to jsou tradiční obřady, ale je tomu vskutku tak? Třeba by stálo za námahu porovnat pozorované a popisované obřady s obřady zaznamenanými ve staré (historické) etnografické a antropologické literatuře.
- 5) Chápu, že jsou uváděné citáty zajímavé, ale jejich zkrácení by textu jistě neuškodilo, spíše napomohlo. Přece jen trochu zdržují ve čtení.

Kateřina Werkman předložila kvalitní práci a doufám, že ji bude moci brzy i publikovat. Text doporučuji k obhajobě.

V Praze 19. června 2012

Prof., PhDr. Josef Kandert, CSc.